Бутрій А. П.,
аспірант;
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
Національної академії педагогічних наук України (м. Київ)

РОЛЬ ІНСТРУМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО АУДИТОРА: МІЖНАРОДНИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Штучний інтелект (далі – ШІ, англ. – AI) стрімко розвивається та знаходить застосування в різних галузях, зокрема і в аудиторській діяльності, адже застосування цифрових AI інструментів відкриває нові можливості для автоматизації процесу аналізу даних та підвищення загальної ефективності аудиторських процедур.

Відтак, пропонується розглянути роль ШІ у діяльності сучасних аудиторів, проаналізувати міжнародний та український досвід їх застосування, розглянути переваги впровадження механізмів ШІ до процесів проведення аудиторських процедур на основі конкретних прикладів застосування AI-інструментів провідними міжнародними та українськими аудиторськими компаніями.

Метою дослідження є визначення ролі інструментів ШІ у діяльності сучасних аудиторів на основі аналізу міжнародного та українського досвіду їх застосування.

Цифрові AI-системи здатні аналізувати великі обсяги фінансових даних, виявляти закономірності та аномалії у розрахунках, прогнозувати майбутні показники, тощо. Це дозволяє значно спростити та пришвидшити процеси виявлення потенційних ризиків та запобігти вчиненню відповідних порушень вимог діючого фінансового законодавства [1, С.54].

Відтак, хочемо запропонувати декілька можливих етапів, які на нашу думку є необхідними складовими впровадження ШІ в процеси аудиторської діяльності. Зокрема, вищезгадані етапи повинні містити: попереднє планування, планування, укладання контрактів, оцінювання ризиків, контроль та тестування. Такий підхід сприятиме запобіганню вчиненню порушень вимог діючого фінансового законодавства та позитивно вплине, як на підвищення точності окремих аудиторських звітів, так і на загальну якість аудиту вцілому.

Слід зауважити, що міжнародні аудиторські компанії вже активно використовують цифрові AI-системи у своїй професійній діяльності.

Так, наприклад, компанія KPMG, яка тривалий час досліджує вплив ШІ на сферу надання аудиторських послуг, відзначає, що використання автоматизованих алгоритмів для забезпечення підготовки аналітичних матеріалів та для обробки великих обсягів даних, підвищують ефективність процесів вироблення та реалізації тих чи інших управлінських рішень, забезпечуючи нові можливості для створення більш ефективних бізнес-моделей на основі глибокого вивчення клієнтського досвіду [2].

Що стосується України, то наприклад компанія «Делойт» в Україні тестує розумний пошук судових рішень з використанням алгоритмів ШІ, що дозволяє відкривати приховані зв'язки в юридичних рішеннях, ідентифікувати найбільш відповідні справи, знаходити в них ключові аргументи, групувати справи та візуально відображати зв'язки між ними. Крім того, ШІ вчиться автоматично створювати описи спільних аргументів з кожної групи судових рішень, які можна використовувати для складання процесуальних документів [3].

Однак, цифровізація аудиторської діяльності із застосуванням сучасних інструментів ШІ супроводжується й певними викликами.

Зокрема, необхідно враховувати питання забезпечення конфіденційності даних клієнтів, оскільки використання ШІ в аудиторській діяльності, зокрема в частині роботи із закритими або персональними даними, може певною мірою підвищувати рівень ризику витоку важливої клієнтської інформації. Відтак, в роботі з ШІ необхідно дотримуватись нормативних та корпоративних стандартів захисту даних, не передавати назовні конфіденційну інформацію своїх клієнтів, не використовувати результати роботи ШІ без перевірки та доопрацювання, тощо.

Крім того, для успішного застосування інструментів ШІ у діяльності сучасних аудиторів, необхідно забезпечити перепідготовку фахівців та підвищення кваліфікації кадрів, здатних працювати з новими технологіями, а також розробити комплекс відповідних методологічних та організаційних заходів, що в свою чергу вимагає тісної співпраці між науковцями, практиками та освітніми установами для створення ефективних навчальних програм та дослідницьких проєктів у сфері застосування ШІ в аудиторській діяльності.

Підсумовуючи викладене, можемо констатувати, що вцілому, застосування AI-інструментів у сфері аудиту відкриває значні можливості для підвищення ефективності, точності та якості аудиторських процедур. Міжнародний досвід провідних аудиторських компаній, зокрема таких як KPMG та «Делойт», демонструє досить високі результати успішного впровадження ШІ. Проте, обов'язково необхідно враховувати і виклики, пов'язані з цим процесом, а саме, в частині забезпечення конфіденційності даних, підготовки фахівців, розробки відповідних методологічних підходів та інших.

На нашу думку, для досягнення максимального ефекту від застосування інструментів ШІ, необхідна синергія між всіма зацікавленими сторонами (науковими установами, бізнес-середовищем та державними органами), що з одного боку сприятиме розробці ефективних стратегій, а з іншого, дозволить нівелювати можливі ризики від інтеграції інновацій в сферу надання аудиторських послуг, як на вітчизняному, так я і на міжнародному ринках.

Список використаних джерел

1. Ivakhnenkov S. Artificial intelligence application in auditing / Serhii Ivakhnenkov // Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. 2023. Т. 8, вип. 1. С. 54-60. URL: https://doi.org/10.18523/2519-4739.2023.8.1.54-60 (дата звернення: 17.03.2025).

2. Як штучний інтелект впливає на аудит. *KPMG*. URL: https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2018/10/yak-shtucniy-intelekt-vplivae-na-audit.html (дата звернення: 18.03.2025).

3. Штучний інтелект як інструмент для підвищення ефективності та якості професійних послуг Делойт в Україні. *Deloitte*. URL: https://www.deloitte.com/ua/uk/services/consulting/about/artificial-intelligence-for-improving-professional-services.html (дата звернення: 19.03.2025).

Водолазська О. А.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;
Дніпровський державний аграрно-економічний університет (м. Дніпро)

ФОНДОВІ РИНКИ ПІД ЧАС КРИЗ: ВПЛИВ ПАНІКИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ НА ПОВЕДІНКУ ІНВЕСТОРІВ

Фондові ринки є відображенням економічного стану суспільства, і під час криз вони зазнають значних коливань. Поведінка інвесторів у такі періоди часто визначається емоціями, зокрема панікою та реакцією на інформаційну невизначеність. Це може призводити до ірраціональних рішень, які посилюють нестабільність ринку [1].

Під час криз інвестори часто відчувають страх втрати капіталу, що спонукає їх до масового продажу активів. Такий панічний розпродаж може призвести до значних втрат, оскільки активи продаються за заниженими цінами, фіксуючи збитки та позбавляючи інвесторів потенційного прибутку від майбутнього відновлення ринку. Дослідження Массачусетського технологічного інституту показало, що чоловіки старше 45 років, які вважають себе досвідченими інвесторами, особливо схильні до таких дій [2]. Історично фондові ринки мають тенденцію до відновлення після криз, тому збереження спокою та дотримання довгострокової стратегії можуть допомогти уникнути імпульсивних рішень та фінансових втрат. Панічні розпродажі можуть бути спричинені не лише реальними економічними проблемами, але й чутками або непідтвердженими новинами. Це підкреслює важливість емоційного контролю та раціонального аналізу ситуації.

У періоди криз обсяг та якість інформації можуть бути обмеженими, що ускладнює прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень. Інвестори можуть стикатися з асиметрією інформації, коли доступ до важливих даних нерівномірний. Це може призводити до спекуляцій та підвищеної волатильності ринку. В таких умовах важливо покладатися на перевірені джерела інформації та уникати імпульсивних дій. ЗМІ відіграють ключову роль у формуванні ринкових настроїв: позитивні новини можуть стимулювати зростання цін, тоді як негативні – спричиняти їхнє падіння. Важливо зазначити, що реакція ринку на